

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17
ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telex: 816-436
Telefax: 29-40-89

BS/254/84/91

OPINIA PUBLICZNA O PROGRAMIE POWSZECHNEJ PRYWATYZACJI

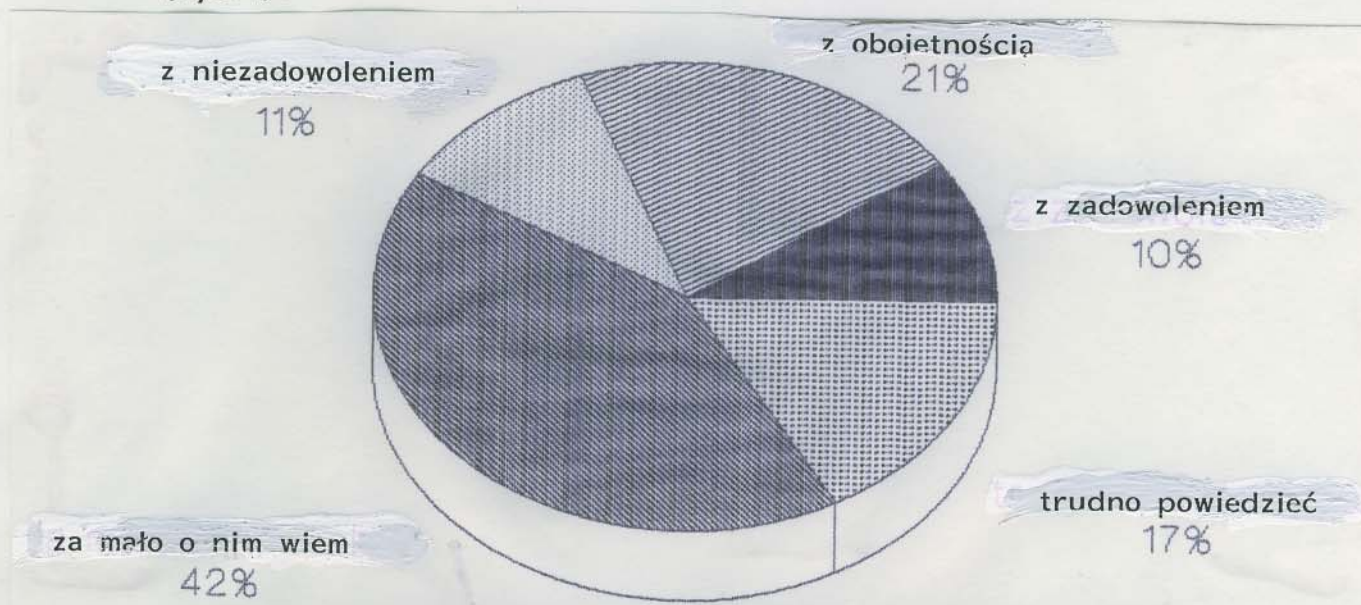
Komunikat z badań

Warszawa, sierpień 1991 r.

W lipcowym sondażu¹ respondenci CBOS po raz pierwszy wypowiedzieli się o rządowym programie powszechnej prywatyzacji. Słyszała o nim większość badanych (68%), ale już wyraźnie mniej osób (25%) zna jego zasady. Prawie co trzeci - nic o tej inicjatywie nie wie.

CBOS	
<i>Rząd ogłosił program powszechnej prywatyzacji, tzn. bezpłatne przekazanie wszystkim obywatelom części majątku narodowego. Czy słyszał(a) Pan(i) o tej inicjatywie i wie, jakie będą zasady powszechnej prywatyzacji?</i>	
<i>Słyszałem(am) i wiem o co chodzi</i>	25%
<i>Słyszałem(am), ale nie wiem, o co chodzi</i>	43%
<i>Nie słyszałem(am)</i>	32%

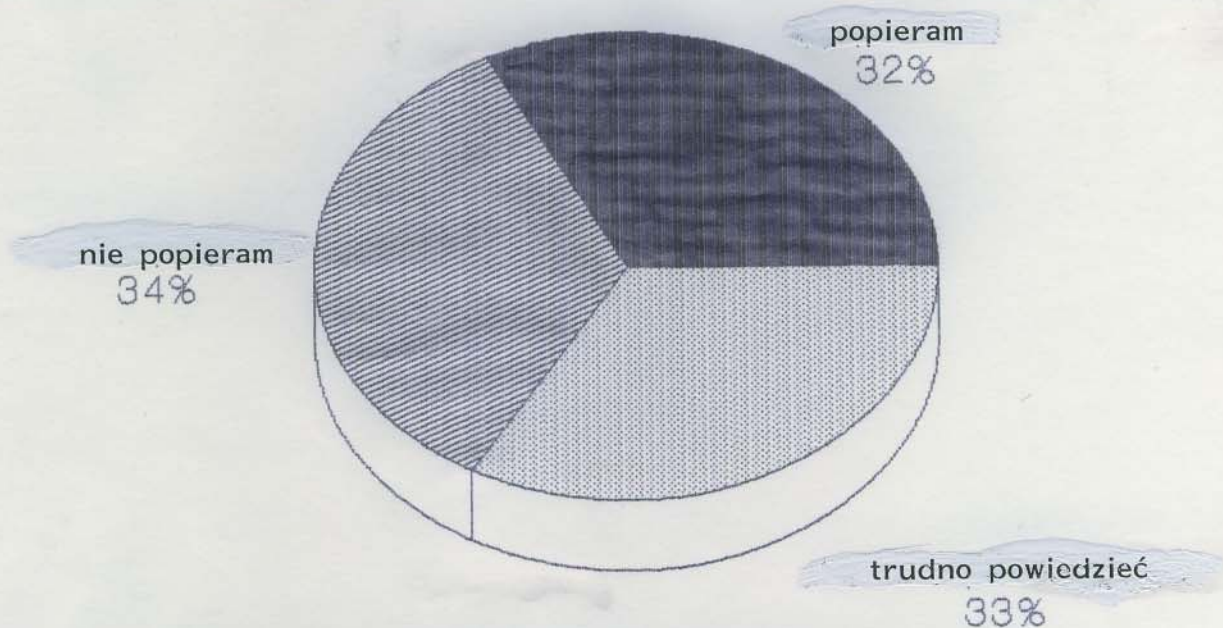
Stosunkowo niski poziom wiedzy społecznej o programie powoduje, że ponad połowa (59%) nie może określić swojego osobistego stosunku lub deklaruje obojętność (21%). Za ledwie co dziesiąty przyjął inicjatywę rządu z zadowoleniem i prawie tylu samo (11%) z niezadowoleniem (rys.1).

Rys.1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Jak Pan(i) przyjął osobiście program powszechnej prywatyzacji?"

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia (18)" przeprowadzono w dniach 12-14 lipca 1991 r. na ogólnopolskiej reprezentacji ludności dorosłej kraju liczącej 1000 osób.

Spółeczna reakcja na ogłoszoną powszechną prywatyzację jest zapewne uwarunkowana ogólnym stosunkiem ankietowanych do idei bezpłatnego przekazywania obywatelom majątku narodowego. Jak wynika bowiem z sondażu, ideę tę popiera co trzeci badany i tylu samo - jest przeciw lub udziela odpowiedzi "trudno powiedzieć" (rys.2).

Rys.2. Stosunek do idei bezpłatnego przekazywania obywatelom majątku narodowego

		CBOS
<i>Jak określił(a)by Pan(i) swój stosunek do idei bezpłatnego przekazywania obywatelom majątku narodowego?</i>		
<i>Zdecydowanie popieram</i>	7%	} 32%
<i>Raczej popieram</i>	25%	
<i>Raczej nie popieram</i>	21%	} 34%
<i>Zdecydowanie nie popieram</i>	13%	
<i>Trudno powiedzieć</i>	33%	

Należy zwrócić uwagę, że częściej przeciwko rozdawaniu majątku narodowego wypowiadają się ankietowani z wyższym wykształceniem (46%),

natomiast za - robotnicy wykwalifikowani (41%), respondenci w wieku 30 - 39 lat (42%) oraz mieszkańcy miast od 21 do 100 tys. ludności (41%) - tabela 1 aneksu.

Prywatyzacja polskiej gospodarki odbywa się w kilku kierunkach. Ankietowanych zapytano, który ich zdaniem jest najważniejszy. Za bezpłatnym rozdawaniem majątku narodowego opowiada się co dziesiąty badany i prawie tylu samo wskazuje na reprivatyzację (tab.1). Co piąty (18%) uważa, że jest nim sprzedaż, a co trzeci (34%) - nie różnicuje i stwierdza jednakową ważność wszystkich form prywatyzacji. Znaczna część ankietowanych (24%) ma trudności z wskazaniem najważniejszego sposobu przemian własnościowych.

Tabela 1

w procentach

Czy według Pana(i) ważniejsza jest:	Wskazania respondentów według terminu badań:		
	III'91	IV'91	VII'91*
reprivatyzacja, tzn. zwrot byłej własności prywatnej	10	12	11
privatyzacja, tzn. sprzedaż własności państwowej	28	26	18
powszechna prywatyzacja, tzn. bezpłatne rozdanie wszystkim obywatelom części majątku narodowego	-	-	12
wszystkie sprawy są jednako- wo ważne	53	52	34
Trudno powiedzieć	9	10	24

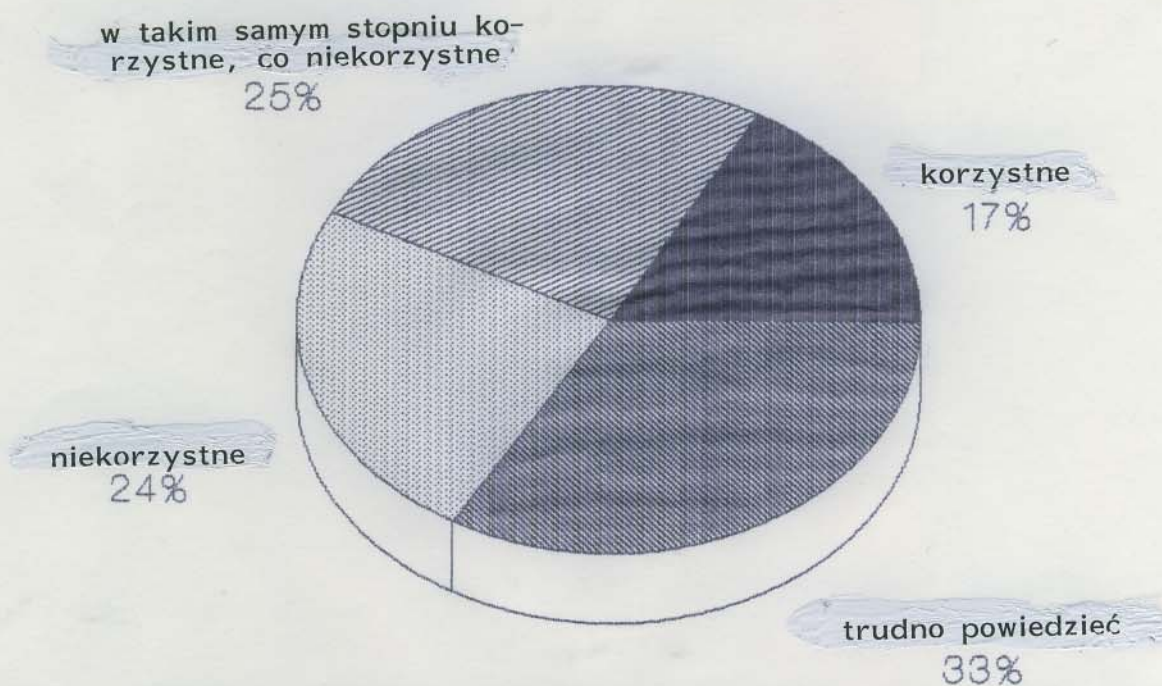
* Pytanie uległo zmianie, wprowadzono nową kategorię odpowiedzi.

W ciągu ostatnich trzech miesięcy nastąpiły istotne zmiany ocen w analizowanej kwestii. W porównaniu z kwietniem '91 zmalała (o 18%) liczba respondentów uznających, że wszystkie formy prywatyzacji są jednakowo ważne i znacznie (o 8%) przyznających priorytet komercyjnej sprzedaży własności państwowej; wzrosła natomiast (o 14%) liczba osób udzielających odpowiedzi "trudno powiedzieć". Zmiany są zastanawiające. Mógł je spowodować, co jest prawdopodobne, nowo wprowadzony element powszechnej prywatyzacji i związany z nim, jak wspomniano poprzednio, stosunkowo niski poziom wiedzy powodujący

nieumiejętność umiejscowienia nowej inicjatywy rządu w całościowej koncepcji prywatyzacji oraz powiązania form przekształceń z przyszłym stanem naszej gospodarki. Trzeba w tym miejscu przypomnieć, odnotowane w tymże sondażu, obniżenie się społecznego zaufania do polityki gospodarczej rządu².

Skutki prywatyzacji

Zaledwie 17% badanych uważa, że bezpłatne przekazanie obywatelom części majątku narodowego przyniesie pozytywne skutki dla polskiej gospodarki. Połowa ma ambiwalentny (25%) bądź negatywny (24%) stosunek do sprawy, a co trzeci (33%) udziela odpowiedzi "trudno powiedzieć" (rys.3).

Rys.3. Opinie o bezpłatnym przekazaniu obywatelom majątku narodowego

² Zobacz "Opinia publiczna w polityce ekonomicznej rządu i stanie polskiej gospodarki", komunikat z badań CBOS, Warszawa, sierpień 1991 r.

Zdaniem większości (65%) powszechna prywatyzacja przyczyni się do powstania rodzimych kapitalistów. Co drugi uważa, że spowoduje ona powstanie autentycznych właścicieli przedsiębiorstw, a nieznacznie mniej (39%) jest odmiennego zdania

<i>Czy, Pan(i) zdaniem, bezpłatne rozdanie wszystkim obywatelom części majątku narodowego:</i>	CBOS		
	<i>Tak</i>	<i>Nie</i>	<i>Trudno powiedzieć</i>
- przyczyni się do powstania rodzimych kapitalistów	65%	27%	8%
- spowoduje, że przedsiębiorstwa będą miały autentycznych właścicieli	50%	39%	9%
- poprawi organizację, zarządzanie i efektywność produkcji w przedsiębiorstwie	47%	43%	9%
- radykalnie przyspieszy przejście do gospodarki rynkowej	47%	41%	11%
- poprawi nastroje społeczne	45%	47%	7%
- doprowadzi do zmarnowania majątku narodowego	44%	45%	9%
- poprawi poziom życia przeciętnych obywateli	34%	59%	7%
- zapobiegnie włączaniu się starej nomenklatury	34%	52%	13%
- stworzy równe szanse w przejmowaniu prywatyzowanych zakładów	32%	57%	10%

W osiągnięcie najważniejszych celów powszechnej prywatyzacji: zwiększenie efektywności działania przedsiębiorstw i radykalne przyspieszenie zmian własnościowych wierzy 47% ankietowanych i zdania w tej sprawie są wyraźnie podzielone. Przewaga aprobujących nad negującymi wynosi około 5 punktów procentowych.

W kolejny istotny cel przyświecający autorom programu - stworzenie wszystkim obywatelom równych szans w przejmowaniu prywatyzowanych zakładów, a tym samym stworzenie czegoś w rodzaju społeczno-politycznego parasola nad procesem reform oraz realizacją idei sprawiedliwości społecznej - nie wierzy ponad połowa (57%) ankietowanych, a tylko co trzeci (32%) udziela akceptującej odpowiedzi.

Podobnie często nie podziela się opinii o możliwości poprawy tym sposobem warunków życia obywateli ani zwalczenia starej nomenklatury. Odpowiedzi negatywne występują znacznie częściej (odpowiednio o 25 i 18 punktów) niż akceptujące. Jednocześnie odnotowano spolaryzowanie stanowisk w kwestii możliwości poprawienia poprzez powszechną prywatyzację nastrojów społecznych. Grupa badanych wyrażających takie przekonanie (45%) jest liczebnie bardzo zbliżona do negujących je (47%). Podobny rozkład odpowiedzi dotyczy kwestii zmarnowania wskutek programu powszechnej prywatyzacji majątku narodowego.

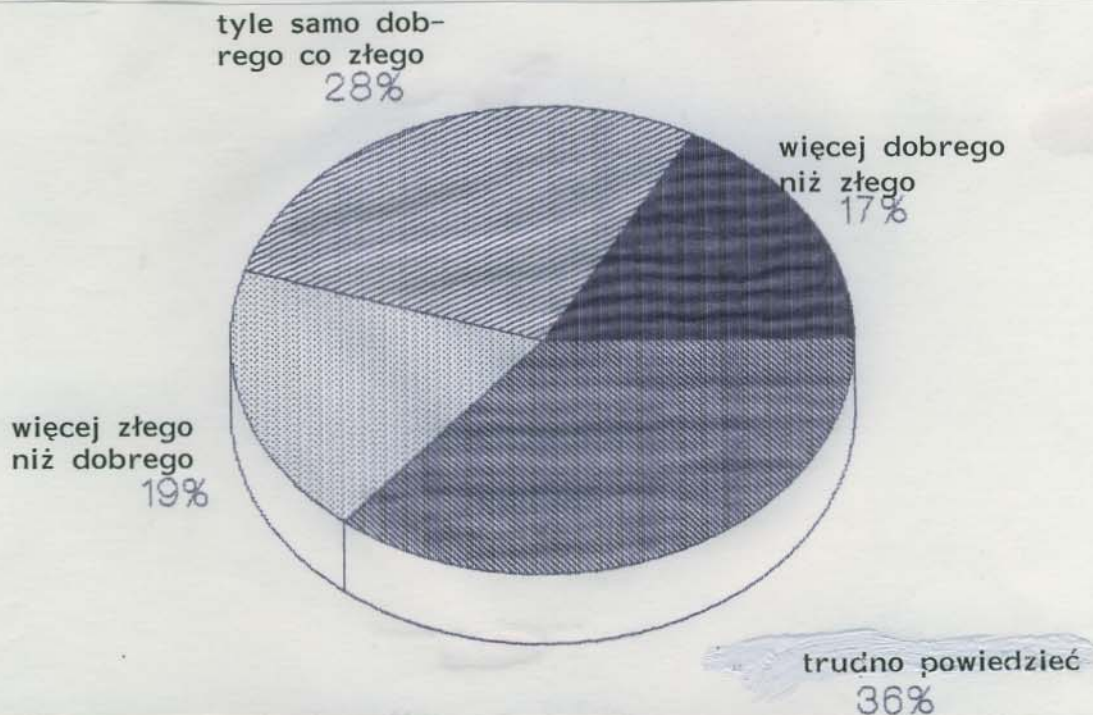
Każdy dorosły obywatel ma otrzymać udziały w prywatyzowanym majątku. Jednomilionowe udziały spełnią oczekiwania 17% respondentów, 1-3 mln - 23%, powyżej 3 mln - 31%. Znaczna część ankietowanych (28%) miała trudności z udzieleniem odpowiedzi bądź przedstawiała je w kategoriach opisowych.

	CBOS
<i>Jakiej wartości akcje otrzyma każdy obywatel w ramach powszechnej prywatyzacji? Proszę powiedzieć przynajmniej orientacyjnie, jakiej wysokości będą akcje rozdane ludziom:</i>	
<i>do 1 mln zł</i>	17%
<i>1,1 - 2 mln zł</i>	10%
<i>2,1 - 3 mln zł</i>	13%
<i>3,1 - 5 mln zł</i>	9%
<i>powyżej 5 mln</i>	22%
<i>inna odpowiedź</i>	13%
<i>Trudno powiedzieć</i>	15%

Otrzymany w ramach prywatyzacji majątek 14% badanych zamierza sprzedać i prawie tylu samo (17%) zamienić na akcje konkretnych zakładów. Dominująca grupa (37%) zatrzyma - licząc na dywidendy z Zakładów Majątku Narodowego. Co czwarty ankietowany nie wie jeszcze, co z tym zrobi.

<i>Co Pana(i) zrobi z częścią otrzymanego w ramach powszechnej prywatyzacji majątku?</i>	CBOS
<i>Sprzedam</i>	14%
<i>Zamienię na akcje konkretnych przedsiębiorstw</i>	17%
<i>Zatrzymam, licząc na zyski</i>	37%
<i>Zrobię coś innego (co ?)</i>	6%
<i>Trudno powiedzieć</i>	27%

Ankietowani wypowiedali się również o wspomnianych Zarządach Majątku Narodowego, które mają być powołane do codziennego kierowania prywatyzowanymi zakładami. W tym przypadku - podobnie, jak przy ocenie wpływu powszechnej prywatyzacji na losy polskiej gospodarki - zaledwie 17% uważa, że przyniosą one "więcej dobrego niż złego naszej gospodarce", a prawie połowa ma ambiwalentny (28%) bądź negatywny (19%) stosunek do sprawy. Co trzeci - nie potrafi ocenić (rys.4).

Rys.4. Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Do codziennego kierowania sprywatyzowanymi zakładami w ramach powszechnej prywatyzacji powołane zostaną Zarządy Majątku Narodowego, gdzie przewodniczącymi będą obywatele polscy, a w ich skład poza naszymi specjalistami będą wchodzić przedstawiciele zagranicznych firm specjalistycznych lub międzynarodowych banków. Co według Pana(i) przyniesie to polskiej gospodarce?"

* * *

Ankietowani stosunkowo mało wiedzą o rządowym programie powszechnej prywatyzacji, co jest częściowo zrozumiałe, uwzględniając krótki czas, jaki upłynął od jego ogłoszenia. Należy jednocześnie odnotować, że sama idea bezpłatnego rozdawania majątku narodowego nie znajduje wyraźnie jednoznacznego poparcia społecznego, ma tyle samo zwolenników, co i przeciwników. W świetle przeprowadzonego sondażu, osiągnięcie założonych w programie celów społeczno-politycznych i ekonomicznych wydaje się mocno wątpliwe.

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Jak określił(a)by Pan(i) swój stosunek do idei bezpłatnego przekazywania obywatelom majątku narodowego?"			
	Popieram	Nie popieram	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	32	34	33	999
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	34	42	23	477
Kobiety	31	27	42	522
<u>Wiek</u>				
Do 24	28	41	31	107
25 - 29	31	35	33	99
30 - 39	42	29	29	254
40 - 49	28	43	29	166
50 - 59	29	38	32	149
60 lat i więcej	29	27	43	224
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	29	37	33	412
Miasto	35	32	33	587
<u>Wielkość miasta</u>				
Do 20 tys.	24	39	37	127
21 - 100	41	28	30	176
101-500	35	29	36	157
501 tys. i więcej mieszkańców	36	33	31	127
<u>Region</u>				
Środkowy (Warszawa)	29	37	33	168
Północno-wschodni (Białystok)	35	34	31	74
Północny (Gdańsk)	26	40	35	101
Południowy (Katowice)	37	21	42	172
Południowo-wschodni (Kraków)	38	36	25	154
Środkowo-wschodni (Lublin)	21	29	49	65
Środkowo-zachodni (Poznań)	28	39	32	152
Południowo-zachodni (Wrocław)	40	38	22	113
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	30	31	38	419
Zasadnicze zawodowe	32	36	32	247
Średnie	38	35	27	264
Wyższe	26	46	27	69
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja, kadra kierownicza	42	46	12	57
Pozostali umysłowi	26	39	34	201
Pracownicy handlu i usług	25	35	40	65
Robotnicy wykwalifikowani	41	28	31	263
Robotnicy niewykwalifikowani	34	28	38	131
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	26	36	38	58
Rolnicy	27	36	37	177
Prywatni przedsiębiorcy	34	41	25	44
<u>Dochody osobiste respondenta</u>				
Do 750 tys. zł	29	34	37	203
751-1500	33	29	38	461
1501-2250	30	42	28	187
2251-3000	38	41	21	82
3001-3750	23	54	23	22
3751-4500	33	40	27	15
powyżej 4500 tys.zł	41	41	18	17
<u>Ocena warunków materialnych</u>				
Złe	32	32	36	572
Przeciętne	32	38	30	364
Dobre	40	32	29	63
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>				
Lewica	33	37	30	155
Centrum	29	33	38	489
Prawica	39	38	23	254
Trudno powiedzieć	35	25	40	92
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
NSZZ "Solidarność"	39	39	21	66
OPZZ	36	40	24	55
Innych	22	47	30	40
Nie należący	32	33	35	829
<u>Kierunek rozwoju sytuacji</u>				
Dobry	36	30	33	236
Zły	31	38	30	561
Trudno powiedzieć	31	27	41	201